

Péter
László

KIRÁLY-KÖNIG PÉTER CENTENÁRIUMA

Az előző héten, 13-án volt harminc esztendeje, hogy meghalt, s ezen a héten pénteken, 29-én lesz születésének századik évfordulója. Hetven évet élt tehát, ebből 37 esztendőt Szegeden, harminckettőt a zeneiskola igazgatójaként.

Jókai illúziója, amit *Az új földesúr* Ankerschmidtjének alakjába álmódott, benne megvalósult: *ámde nem a nagybirtok, hanem a magyar zene tette magyarrá a jövevényt.* König Péter Stájerországban, Alsó-Ausztriában született, iskoláit Grácban végezte, majd még 11 éves gyermekként, mint énekesfiú, került az admonti bencés kolostorba. Már a teológiát is elvégezte, amikor — nyolc nappal fölszentelése előtt — kilépett a rendből, amely zenei tanulmányainak folytatását nem tudta biztosítani, és a neves zongoraművésznek, Emil *Sauernek* támogatásával 1893 őszén a budapesti Zeneakadémiára került.

Koessler Jánosnak, az akkori idők legnagyobb zenepedagógusának lett növendéke, mint utána *Dohnányi, Bartók, Kodály, Weiner* Leó, *Kálmán* Imre, *Szirmai* Albert, *Ormándy* Jenő, *Siklós* Albert és sokan mások, a fiatalabbak közül pl. *Vaszy* Viktor is. König kitűnt kiváló formaérzéssel és termékeny zenei invenciójával. Meleg barátságot kötött a nála jóval fiatalabb Dohnányival.

1897-ben nyerte el oklevelét orgonaművészetből és zeneszerzésből. Évekig színházi karmester volt Aradon, Győrött, Kassán és Lugoson, és közben szorgalmasan komponált. 1898-ban először nyerte el *Magnificat*jával a Haynald-öztündíjat, utána még kétszer. 1903-ban, amikor *Szegedi* Endre után megüresedett a Városi Zeneiskola igazgatói széke, *Mihalovich* Ödönnek, a Zeneakadémia igazgatójának ajánlatára őt hívták meg az intézmény élére. 1935-ben vonult nyugdíjba: közben nemcsak nemzedékeket nevelt zeneértésre és zeneszeretetre, hanem *elke volt a város zenei életének is.* Kezdeményező szerepet vitt a rendszeres hangversenyélet megteremtésében. *Balázs* Béla közvetítésével részt vett Bartók és Kodály szegedi és környékbeli népzene gyűjtő útjainak előkészítésében. A Szegedi Dalárda élén a város énekkari kultúrájának föllendítője. Vónagy társaságával a kamara-zene kultuszát népszerűsítette.

Temetésén *Fricsay* Ferenc a szegedi filharmonikusok nevében ígéretet tett, hogy *hagyatékát ápolják, alkotásait rendszeresen bemutatják majd.* Tudom, sokak szemében mennyire nem népszerű, hogy immár lassan negyedszázada következetesen intem a szegedi utókort, *becsülje jobban szellemi örökségét.* Most újfent kénytelen vagyok rá: a zeneiskola, a filharmonikusok, kórusaink, egyáltalán a szegedi zeneélet tehetne egyet, s mást, hogy König

Péter *életművének nem romlandó része* legalább centenáriuma-kor megleleventüljön. Egy márványtábla, egy emlékhangverseny lenne méltó centenáriumi megemlékezés.

Gazdag zeneszerzői munkásságából kiemelkedik három szimfóniája, ünnepi nyitánya, prelúdium és fugája, magyar szvitje, dalműve, az első szegedi opera, *A falusi bányász* (1908). Énekkari művei közül a *Juhász* Gyula szövegével komponált, hatásos *Tisza kantátája* (1910). Egyházzenei művei, számos miséje közül a *Szegedi mise* (1924). A Zenei Lexikon, mely néhány téves adatot is közöl róla, úgy jellemzi mint „nagy tudású, szolid muzsikust.” Néhány kontrapunktikus művét sokáig példaképpen tanították a Zeneművészeti Főiskolán.

Emberi egyéniségét is kiválóan mondják a kortársi vallomások. Nemcsak osztrákos kiejtésű magyar beszédével, hanem eredendően derűs, bohém természetével is közkedve vált a szegedi értelmiség körében. *Kötetnyi anekdotát be lehetne gyűjteni a szegedi lapokból, melyeket szemfüles újságírók rögzítettek König Péter tréfáiból, szójátékaiból, szellemes mondásaiból.* A Horthy-korszak antiszemitizmusa, köztisztviselő volta sem gátolta meg, hogy rendszeresen ne játsszék a zsinagóga kiváló orgonáján.

Osztrák származása és akcentusa ellenére is a magyar zenei hagyomány odaadó, lelkes terjesztője lett. *Buzgón kereste, kutatta a magyar témákat, és megható igyekezettel szőtte műveibe. Szent István oratóriuma* (1938) kapcsán vallotta:

— *Gizella* áriája ebben a műben a legszebb rész. A szívemmel írtam. *Az én sorsomat mutatja: ő is idegenből jött, és rajongóan magyarrá lett...*

A magyar kultúrával való megismerkedésben és a magyarság szeretetében családi kapcsolatai is támogatták. A magyar költészetnek olyan klasszikusával került rokonságba és társalkotói viszonyba, mint *Juhász* Gyula, akinek hugát vette 1910-ben feleségül. A magyar zene iránti fogékonysága mutatkozott meg abban is, hogy mind Bartók, mind Kodály zenei forradalmának jelentőségét fölismerte, s noha ő maga mint zeneszerző ifjúkora akadémikus-romantikus irányzatának követője maradt, karmesterként és zenetanárként az új magyar zene őszinte támogatójává vált. Voltaképpen szüksége sem volt arra, hogy 1933-ban nevét Királyra magyarosítsa: az ő magyarsága a léleké volt.

*

Móra Ferenc és *Juhász* Gyula társaságában, a város adta díszsír helyén helyezték örök nyugalomra a *Belvárosi temetőben*. *A tájér hegyek fia a magyar Alföld humuszában álmodik az örök dallamokról.*

IRODALMI PLETYKÁK

Az irodalomtörténet legrövidebb levelét Voltaire-nak tulajdonítják. A nagy francia író nyugtalanította egyik művének sorsa és levelet küldött a kiadójának. A levélben mindössze ennyi állt: „?” A kiadó válasza: „!”

*

Amikor Friedrich Schiller hárfázni tanult, rosszmájú szomszédja a következő kijelentést tette:

— Ön úgy játszik a hárfán, mint Dávid király — csak nem olyan jól.

Mire a költő:

— Ön pedig úgy beszél, mint Salamon király — csak nem olyan bölcsen.

*

George Sand XIX. századi francia író nő ezt mondotta a saját neméről: „Ő nő, szakadék vagy, pokol és titok egyszemélyben és aki azt mondja, hogy ismert téged, az háromszorosan ostoba.”

*

Adam Mickiewicz, a nagy lengyel költő 1840-ben előadásokat tartott a párizsi Sorbonne-on. Egyik előadásán kijelentette, hogy a lengyeleknek a franciák iránti szeretete azért olyan nagy, mert minden lengyel ott tartózkodása negyedik napján már jól beszél franciául.

— Ő — jegyezte meg az egyik hallgató —, a mi professzorunk akkor úgy látszik csak harmadik napja van Franciaországban.

*

Tristan Bernard egyszer elment a felségével az egyik barátja darabjának előadására. A darab olyan unalmas volt, hogy az első felvonás után Tristan Bernard felállt a helyéről és kifelé indult.

— Ne menj el most — mondta a felsége. — Tiszteletjegyet küldtek nekünk és legalább illelendőségből ki kell várnunk a végét.

— Jó — mondta Bernard. De a második felvonás közepén megint csak elindult kifelé.

— Már megint hova mész?

— A pénztárhoz. Veszek egy jegyet, hogy kimehessek a színházból, mint bármely más néző.

*

Egyszer egy újságíró megkérdezte Churchillt:

— Az Ön véleménye szerint miről ismerni meg a jó politikust?

— Arról, hogy előre látja azt, ami a jövőben bekövetkezik, és meg tudja magyarázni, hogy miért nem következett be.

*

Egy angol arisztokrata zártkörű klubestélyre hívta meg Bernard Shawt. Shaw ki nem állhatta az effajta összejöveteleket. Felhívta tehát a lordot telefonon és így szólt:

— Nagyon sajnálom, de nem tudok elmenni. A hazug ürügyet majd levélben közlöm Önnel.

fehéren, füstösen, nehézkesen, mint a nyomorékok.

— Nem, kisfiam. Azokat a vonatokat leállítják. Nem közlekedhetnek többé.

Mindig is hittem én az anyámnak. Szép, nagyon szép hitre tanított a szegénység. Felszálltunk a vonatra, dőcögött velünk visszafelé. Anyám ölébe vette a fejemet és úgy simogatott.

— Aludj! Nyugodtan elalhatsz.

Nem tudtam. A szememet becsuktam, s elképzeltem, nem is ezzel a gözessel érkezünk. Különben sem piros a vonat, fekete és piszkos, koszos, kormos, még a tenyerem is ragacos, olajos lesz tőle.

— Kár a gyerekért! Mégse kellett volna hoznunk — mondta Sipošné.

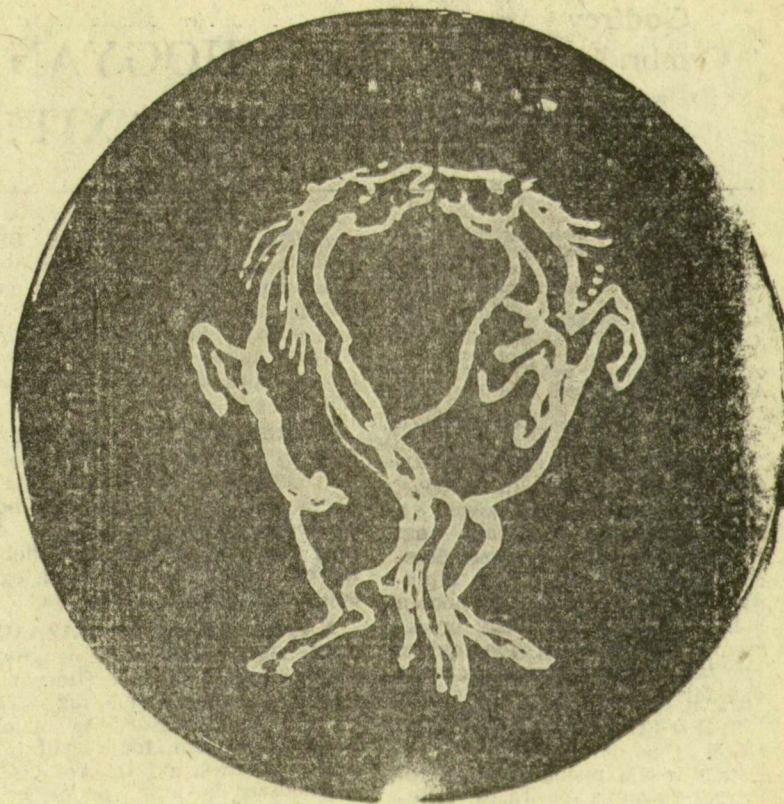
— Istenem! Csinálhattam mást? Jól tudom, akkor megrikattam az anyámat. Úgy tettem, mint-ha mélyen aludnék.

Nem beszéltem az útról odahaza. Soha senkinek. Hanem azok a piros vonatok meglátogattak. Eljöttek hozzám, álmomba. Odahúzódtam szorosan — anyám mellé — meleg dunna alatt, remegtem is. Reggelre mindig átizzadt az ágyunk.

— Hol járkálsz álmodban, kisfiam?

— A piros vonat jött el, amelyikkel a városba mentünk.

Szegény anyám. Mái is nagyon sajnálom, nagyon szeretem. Azóta nem nevetett többé.

Lelkes István

Fickándozó mének

A MI DALAINK

Ha elhagyott az én társom,
Ha elhagyott az én társom,
Ne sirs, ne sirs, te nagy madár,
Ne sirs, ne sirs, te nagy madár,

Társad hellett társod lészek,
Társad hellett társod lészek,
Nekem nem kell senki társ,
Senki társ, senki átko.

Ereppene zöd erdőben,
Ereppene zöd erdőben,
Ott sem üle szép zöd ágro,
Ott es üle szép zöd ágro.

Ereppene zöd mezőben,
Ereppene zöd mezőben,
Ott sem üle búzaszárro,
Ott es üle konkollyszárro.

Ereppene mély víg vízre,
Ereppene mély víg vízre,
Ott sem üle szép víg vízre,
Ott es üle szároz kőre.

Hátravette nyakecskáját,
S siratgatta társecskáját...

Akárcsak eddig közölt dalaink, ez is moldvai csángó népdal és szintén Faragó Laurának, a televízió Röpülj páva vetélkedőjén elhangzott műsorából való. Aki figyelemmel kísérte eddigi közléseinket, felismerheti a sajátos

csángó zenei nyelvjárást ebben a dalban is, ugyanúgy, ahogyan könnyen rokoníthatja a szöveg formálását az eddigi dalok verseihez, az állandó ismétlődést és az egyenesvonalú haladást a kifejtet, a megoldás felé.

KÉT ANEKDOTA

Souvenir

Mikor a németek bevonultak Párizsba, Picasso festőt a maga és barátai legnagyobb meglepetésére nem érte semmi bántódás. A birodalmi propagandaminisztérium bizonyára főkét akart kovácsolni ebből a tényből a külföld előtt.

A „Wehrmacht” tisztjei és katonái gyakran megfordultak Picasso műtermében. A festő némán fogadta a hivatlan vendégeket, némán vezette őket végig a műtermén és végül minden látogatójának egy reprodukciót ajánlódokozott. A festmény *Guernica* baszk város pusztulását ábrázolta. A város a német repülőkbombátámadásának esett áldozatul. Picasso csak a kép átadásának pillanatában ejtett ki egyetlenegy szót, és mindig ugyanazt mondta: „Souvenir!”

Néhány nap múlva megjelent nála a titkos államrendőrség hivatalnokai, felmutatott egy ilyen reprodukciót és megkérdezte:

— Maga csinálta ezt?

Nem — válaszolta fejcsóválva

fogódzkodtunk, anyám minden percben rámparancsolt:

— Ha leesel, agyonverlek!

Lélegezni se nagyon mertem. Világosodott az éjszaka, kirajzolódott a fák, a mezők, amerre mentünk. A batyunkat percre se tehetjük le.

Nyílt pályán megállt a vonat.

— Repülök!

Futás, mindenki szaladt, amerre látott, taposták egymást, be a földekre, a fák alá. Leugráltunk és usgyi. Hirtelen jöttek a repülők, géppuskáztak, már távoli zúgásukat hallottuk. Futás vissza a vonathoz. A nap már felkelt, befestette a vidéket, a vonatot. Akkor láttam, hogy itt-ott piroslik a mező, pedig pipacsok se nőttek rajta, piroslik a vonat, mintha vére folyna. Felügyeskedtünk a tetőre. Kevesebben lettünk, jóval kevesebben. Mint-ha vérzett volna a vonat. Azért elindult.

— Édesanyám, akik lemaradtak, azokat nem várjuk?

— Ok már másfelé utaznak. Csenedesen, szomorúan haladt a vonat. Nem kiabált, nem hangoskodott senki, mintha nem is emberek utaztak volna. Szerencsére percek alatt értünk a városba, mire teljesen megvilágosodott és félhettem volna.

Erdekes, jó volt. Hatalmas házak, rombadöntött házak, emberek, mozgás és mozgás, roncsok, szemét. Elárult játékok hevertek az utcán. A piacon levettük a batvut, elcserele anyám ruháért. Nagy használt télikabátot

húzott rám, átkötötte az otthonról hozott berlinerkendővel. Korcsolyapöt is mutatott.

— Látod? Kinek van ilyen a faluban?

Büszke voltam nagyon. Ha így beállítok az iskolába, a többieknek felakad a szeme. Vidáman haladtunk az állomásra. Könnyebbet volt a batyum, örömmel bélelt.

— Édesanyám! Mindig ilyen szép ruhában járok? — kérdeztem őszintén.

Szomorú is, boldog is volt az a kicsi asszony, az anyám. Később mondta:

— Lesz neked még szebb is!

— A korcsolyázós cipőnél?

— Annál is.

Boldog voltam én nagyon. Ilyen korcsolyázós cipőt egyszer láttam életemben, a boltosék fián, Selyem Makin. Az éhségről is elfeledkeztem, a vonatozásról, mindenről. Már közeledtünk a koszos, piszkos, bombatalálatos állomáshoz. Megkérdeztem:

— Édesanyám, azokért a szép ruhákért is piros vonatokkal jövünk?

Meglepődött. Sipošné is hallgatott. Nagyon elkomorultak hirtelen.

— Piros vonatokkal? Meghibbantál? Miféle piros vonatokkal?

— Hát..., hát ilyen véresekkel.

Elszótlanodtak. Kimentünk a peronra, vártunk, vártunk a vonatra. Sokára előcammogott